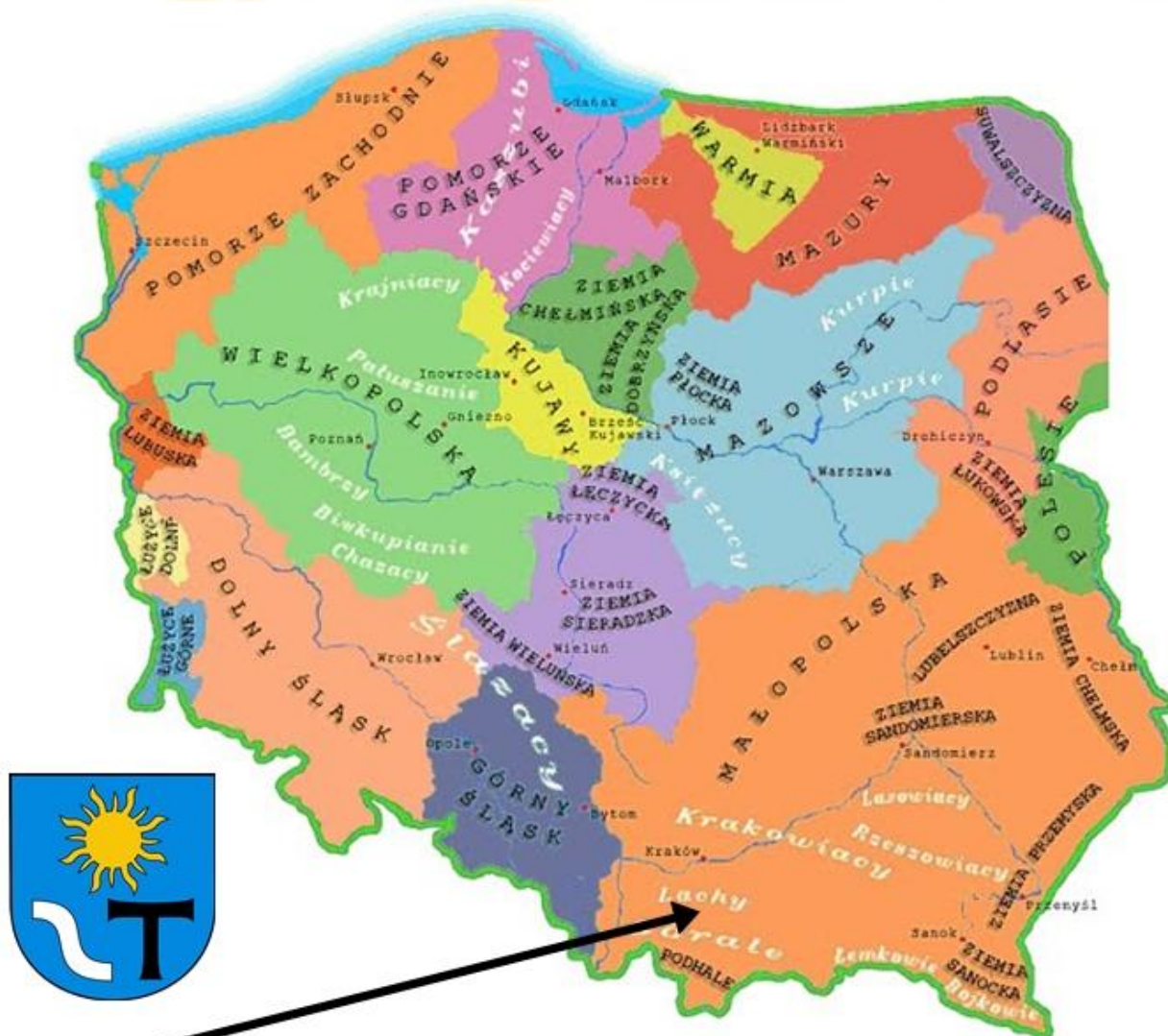




# Grupy etnograficzne Polski



Laskowa leży na granicy Lachów Sądeckich (opisaliśmy ich w poprzednim numerze) i Limanowskich. Z obu tych grup etnograficznych kultura ludów gminy Laskowa czerpie inspirację czym przyprawia o ból głowy etnografów - nie udaje się bowiem Laskowiaków jednoznacznie zakwalifikować.

W tym numerze opiszemy Lachy Limanowskie.

Lachy Limanowskie zamieszkują północno-wschodnią część Beskidu Wyspowego, tj. doliny Łososiny, Sowliny i Słopniczanki. Pierwsze źródła pisane na temat tego regionu powstały już w XIII w. i dotyczą Ujanowic i Strzeszyc.





Autorka: Karolina Frączek

Strój Lachów Limanowskich jest dość mocno zróżnicowany. W części wschodniej popularna była skromniejsza wersja stroju Lachów Sądeckich.

W południowo-zachodniej części regionu, zaliczanej do Lachów od Dobrej był on wyrazisty, z silnymi akcentami krakowskimi (od Dobczyc) i od Lachów Szczyrzyckich.

Z upływem czasu pojawiło się w nim sporo elementów krakowskich, takich jak wierzchnie okrycie sukienne typu guni, białe sukienne portki, kierzce.

Po II wojnie światowej elementy strojów od Dobrej zaczęły rozpowszechniać się coraz bardziej.

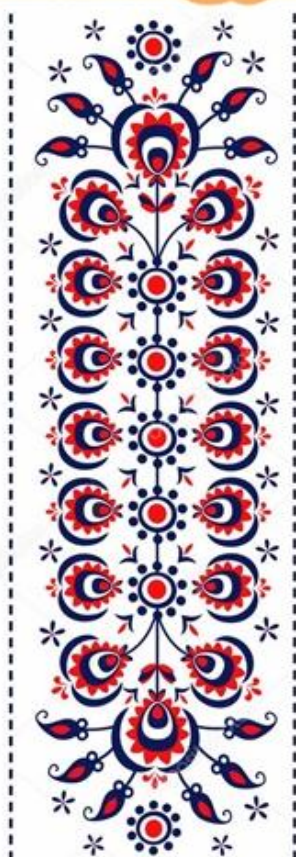
Strój męski (od strony Dobrej) składał się z ciemnoniebieskiego kaftanu bez rękawów, dopasowanego w pasie, z czterema luźnym kaletami z tyłu i dwiema kieszonkami z ozdobnymi klapami. Obszywano go czerwonym sukniem. Przednią część zdobiono podwójnymi rzędami mosiężnych guziczków a przednie naroża dekorowano haftowanym zygzakiem i bukiecikiem. Kaftan ubierano na białą lnianą koszulę. Dolną część garderoby stanowiły siwe (szaro-niebieskie) lub granatowe spodnie z fabrycznego sukna, zdobione eleganckim, czerwonym sznurkiem. Świątecznym wierzchnim okryciem była biała sukmana typu krakowskiego, zdobiona czerwonymi



Autorka: Aleksandra Jędrzejek



aplikacjami z sukna i sznurkami z motywem potrójnych pętlic. Letnim okryciem była płótnianka, zwana też górnicą (podobną, którą nosili mężczyźni z Lachów Sądeckich, głównie czerwona lub niebieska). Przepasywano ją z wierzchu ozdobnym pasem. Czarny kapelusz z niedużym otokiem, owinięty paskiem skórzanym dopełniał całość kreacji. Młodzi chłopcy zakładali za pasek pióra jastrzębie.

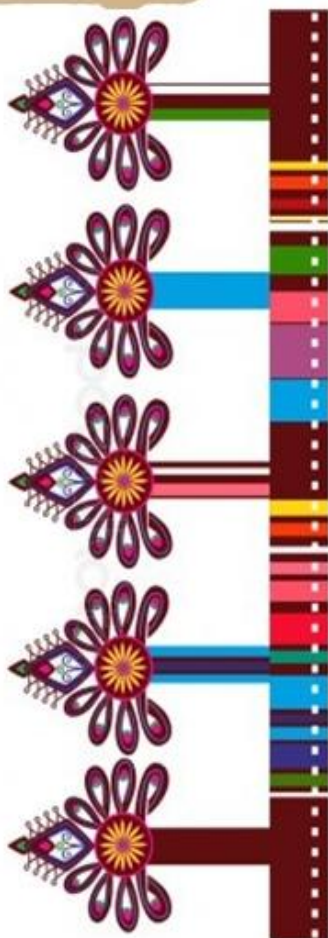


Strój damski składał się z białej, płóciennej, szytej z koła, długiej spódnicy wierzchniej i kilku spódnic spodnich. Górna część to płócienna koszula z kryzką lub krótkimi ząbkami przy szyi. Ubierano ciemny (często zielony) płócienny gorset (panny) lub ciemną sukienną katanę z rękawami (mężatki). Na ramiona zakładano białą, długą płachtę rańtuch lub płócienną chustę łoktusa. Na głowie mężatki wiązały białe chusty czepcowe. Akcentem kolorystycznym były czerwone prawdziwe korale. Z czasem weszły w użycie fabryczne, barwne tkaniny na spódnice, gładkie lub wzorzyste. Coraz strojniej zdobiono katany i gorsety (pasmanteryą, kolorowym haftem, aplikacjami). Na początku XX w. weszły w modę czarne trzewiki z cholewkami powyżej kostki, sznurowane.



# Costumes of Limanowa Lachs

Lachy Limanowskie inhabited the north-eastern part of the Beskid Wyspowy, i. e. the Łososina, Sowlina and Słopniczanka valleys. The first written sources on this region were written as early as in the 13th century about Ujanowice and Strzeszyce.



The outfit was quite varied. In the eastern part a more modest version of the costume of Lachy Sądeckie was popular. In the villages in the south-western part of the region, included in the Lachy from Dobra, it was distinctive, with strong accents from Cracow (from Dobczyce) and from the Lachy Szczyrzyckie. Over the time, a lot of Cracow elements appeared in it, such as guni-type outer germants, white cloth portki, kierpce. After the Second World War the elements of costumes from Dobra started to spread more and more.



## Patrii

The men's outfit (on the Dobra's side) consisted of a dark blue sleeveless jacket, fitted in the waist, with four loose socks at the back and two pockets with decorative flaps. It was covered with red cloth. The front part was decorated with double rows of brass buttons and the front corners were decorated with embroidered zigzag and bouquet. The kaftan was dressed in a white linen shirt. The lower part of the wardrobe consisted of grey (gray-blue) or navy blue trousers made of factory cloth, decorated with an elegant red string.

A white Cracow-type garment, decorated with red applications of cloth and strings with the motif of triple loops, was the festive top covering. The summer garment was a canvas, also called a górnica (similar to that worn by men from the Sącz Forests, mainly red or blue). It was girded from the top with a decorative belt. A black hat with a small otok, wrapped in a leather strap complemented the whole creation. Young boys put hawks on their feathers by the belt.

The women's outfit consisted of a white canvas, sewn from a circle, a long outer skirt and several trouser skirts. The upper part is a canvas shirt with a flock or short teeth at the neck. They dressed a dark (often green) canvas corset (maiden) or a dark cloth corset with sleeves (married).



*Autor: Szymon Rokiciński, 6a*





The arms were covered with a white, long sheet of armour or linen scarf of łaktusa. She tied white captive scarves on her head.

The colour accent was red real beads. With time, colourful fabrics for skirts, smooth or patterned became more and more decorative corsets and corsets (haberdashery, coloured embroidery, applications) At the beginning of the 20th century, black boots with uppers above the ankle, lacing, etc. became fashionable.

*Authoress of the text and translation:  
Witkoria Kupiec, class IIIB*



*Autorka: Kinga Jedrusik 6a*



# Poznajemy kraje anglojęzyczne

Kanada - państwo położone w Ameryce Północnej. Obszar Kanady otoczony jest 3 oceanami: na wschodzie: Atlantyckim, na zachodzie: Spokojnym a na północy: Arktycznym. Wybrzeża Kanady są dobrze rozwinięte. Archipelag obejmuje setki wysp, z których największą jest Vancouver.



Autorka: Julia Wrona, klasa 5a SP

Na wybrzeżach północnych znajdują się liczne zatoki spośród, których największa jest zatoka Hudsona.

Większość części kontynentalnej Kanady tworzy „tarcze kanadyjską” jest to prekambryczny twór geologiczny tworzący rozległe płaskowyże. Kanada jest krajem bogatym w wody śródlądowe. Do największych rzek należą: Rzeka św. Wawrzyńca oraz Ottawa.

W tym kraju najwięcej jest lasów liściastych. Kanadyjska tajga jest ogromnym i zróżnicowanym ekosystemem.

Na terenie tego państwa jest dużo łąk i pastwisk.

Występują tu niedźwiedzie brunatne, czarne oraz polarne.

Na północy żyją stada karibu oraz losie.



Podstawowe informacje:

Stolica: Ottawa

Obszar: 9 984 670 km<sup>2</sup>

Ludność: 36 708 083

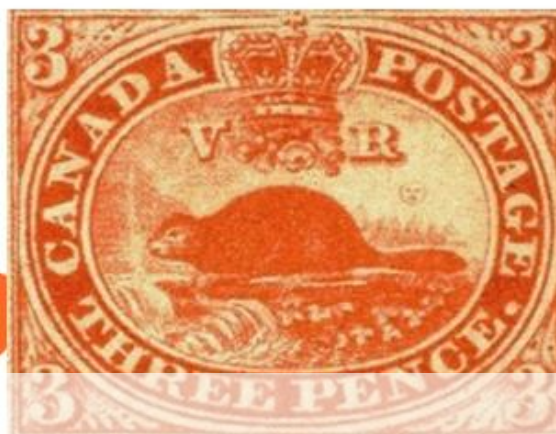
Ustrój: monarchia konstytucyjna

Język urzędowy: angielski, francuski

Święta narodowe: 1 lipca - Dzień Kanady

Symbol roślinny: liść klonowy

Symbol zwierzęcy: bóbr





Canada- country located in the north part of America. It's the world's second largest country by total area. Canada is a parliamentary democracy and a constitutional monarchy with Queen Elizabeth II being a head of state, with an elected Prime Minister (PM). This country is bilingual (English, French).



Canada has the world's largest coastline - bordering the Pacific, the Atlantic and the Arctic Oceans - and one of the largest ocean bodies of any country in the World. The Archipelago includes hundreds of islands, the biggest one is Vancouver. There are a lot of bays located on the north coast among which Hudson's bay is the most important. Most of continental parts of Canada creates „Canadian Shield”. It is Precambrian geological creation forming vast plateaus. Canada is rich of inland waters. To the largest rivers belong Saint Lawrence Seaway and Ottawa. The forests of Canada are located across much of the country. Approximately half of Canada is covered by deciduous forests . Canadian taiga has huge and diverse eco system. In this country we can find a lot of fields and pastures. There are brown, black and polar bears in Canada. On the north occur Caribou and mooses. Canada become famous for production maple syrup, Superman who was created in this country and for things which were invented in Canada like TV or Washing Machine.

*Author and Text translation: Jakub Orzel, class 3B, junior high school*





# Ciekawostki o Kanadzie

## Interesting facts about Canada

1. Kanada jest drugim co do wielkości krajem na świecie, po Rosji.



Autorka: Agata Mrózek, 4b

2. Canada is a country where most polar bears live. In the area of Churchill there are more than 900.



Autorka: Alicja Hęzłowska, 4b

3. Kraj ten jest 32 razy większy od Polski.



Autorka: Zuzanna Kanioka, 4b



Autorka: Kamilia Dudek, 5a

4. 20% of sweet water in the world is located in Canada. Lakes cover 8% of Canada's area. There are more than 2 million lakes, including 5 which are the biggest on earth. There is also a biggest lake in a lake (104 km<sup>2</sup>), Monitou Lake on Manitoulin Island in Huron Lake.

5. W linii prostej stolicę Polski i Kanady dzieli 6586 kilometrów.

Ten dystans można pokonać jedynie przy użyciu połączenia samolotowego.

6. Canada is in 6 time zones.

7. Słowo "Kanada" w języku Huronów (rdzenni Indianie Ameryki Północnej) oznacza "wioska".

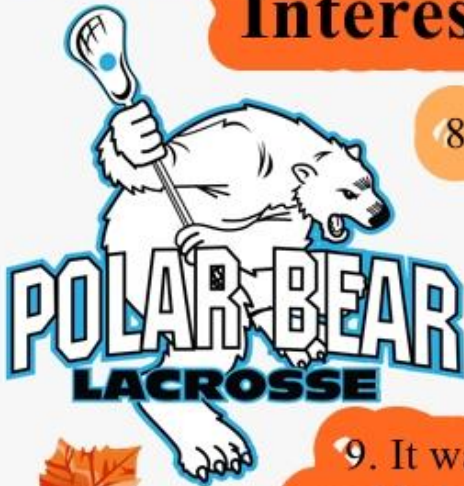


Autorka: Zofia Sieja, 3b



## Ciekawostki o Kanadzie

### Interesting facts about Canada



8. Mimo, że Kanadyjczycy uwielbiają hokej, nie jest on sportem narodowym. Jest nim lacrosse. Rozgrywki odbywają się na trawie przy użyciu specjalnej trójkątnej rakiety.

9. It was possible just in Canada that temperature could change from  $-190^{\circ}\text{C}$  to  $220^{\circ}\text{C}$  in just one hour!

10. Mieszkańcy kanadyjskiego Churchill zostawiają otwarte drzwi samochodów, w razie gdyby ktoś potrzebował schronić się przed niedźwiedziem. Istnieje tam również specjalne więzienie dla niedźwiedzi, które wchodzi na posesje ludzi w celu szukania jedzenia.



11. The Canadian Royal Mint created a few coins of one milion value. Each coin is made from gold, has got 53 cm in diameter, 3 cm thickness and weighs about 100 kg. The price of the gold in the coin is 3 times bigger than the coins value.

12. Kraj ten jest największym producentem i konsumentem sera. W 1997 r. Kanadyjczycy wyprodukowali 350 000 ton sera – 32 odmian i jedli średnio 9 kilogramów na osobę.



## Ciekawostki o Kanadzie

### Interesting facts about Canada

13. Postać Kubusia Puchatka (Winnie-the-Pooh) oparta jest na małym niedźwiadku „Winnipeg” z Kanady, który został podarowany Londyńskiemu Zoo w 1915 i został atrakcją turystyczną. Stał się on inspiracją książek A.A. Milne, ponieważ jego syn Krzysiek uwielbiał tego niedźwiadka.



14. The world's longest road is located in Canada. Yonge Street in Ontario starts from Ontario Lake and goes on north through Ontario to the border of Minnesota. It's length is 1896 km.

15. Możesz napisać list w dowolnym języku i wysłać go na biegun północny, H0H oHo, Kanada, a otrzymasz list zwrotny od Świętego Mikołaja.



16. Fiction character of Spiderman was created and made up by Joe Shuster

17. Największą atrakcją turystyczną Kanady jest Wodospad Niagara.

Ciekawostki zebrali uczniowie klasy 4b.

Tłumaczył: Kacper Rosiek z klasy 7a.



# Ludy dawnej Kanady

*Autorka tekstu: Joanna Bielacka, klasa 6a SP*

Przez setki lat, przed przybyciem Inuitów (Eskimosów) w początkach X wieku oraz kolonizatorów z Europy, dzisiejszą Kanadę zamieszkiwały plemiona Indian zwanych Pierwszymi lub Pierwotnymi Narodami – First Nations. Było to ponad 70 różnych plemion władających 4 językami. Najbardziej znanymi plemionami są Czarne Stopy (Siksika) i Irokezi (Iroquois).

Żywili się oni głównie mięsem zwierząt, które upolowali w lasach. Były to głównie jelenie, łosie, Karibu. Z ich delikatnych futer robili ubrania i posłania. Latem wyruszali na polowanie w canoe zrobionych z brzozy kory. Zimą, gdy woda zamarzała, sporządzali rakiety śniegowe z drewna brzozy.

*Autorka: Anna Matras, klasa Ia SP*





Prowadzili koczowniczy tryb życia. Mieszkali w wigwamach - namiotach zbudowanych z gałęzi i okrytych skórą.

Indianie wiedzieli jak wyprawiać skórę, aby była miękka. Jedną z metod było żucie skóry w zębach.

300 lat temu były modne kapelusze z bobrzej skóry. Najbardziej ceniono futra bobrze, na których Indianie spali przez lata!. Szorstkie, rude włosy wycierały się i zostawało jedynie miękkie, szare futerko.

Wielu handlarzy futer podróżowało do osad Indian. Kupcy witali myśliwych, dając im tytoń. Potem, w zamian za futra oferowali koce, siekiery, noże.





# People from former Canada

*Authoress translation: Joanna Bielecka, class 7a*

For hundreds of years, in the early X century, before the colonizers came to Canada, it was inhabited by Indian tribes also called 'First Nations'. We can distinguish over 70 tribes speaking 4 different languages. The most common are 'Siksika' which means 'Black Foot' and 'Iroquois'.

They mainly ate animal's meat e.g. deer, elks, and caribous. Their soft fur was used as clothes and beddings. In summertime they went hunting in canoe which was built from birch wood.

In winter, when the water usually freezing, they made snowshoes from birch wood.

They were nomads and lived in wigwams - tents built with sticks and covered with leather.

Indians knew how to make skin soft, one of the ways was chewing it.

300 years ago, hats made of beaver's skin were very fashionable. The beaver's fur on which Indians used to sleep was



*Authoress: Milena Gawron, 3b*



appreciated the most. Rough, red hair was rubbed off and only grey, soft fur was left.

Plenty of fur dealers went to Indian settlements. Dealers greeted hunters giving them tobacco. Then in exchange for furs, they offered them blankets, knives, and axes.



Author: Eryk Grzelak, 1a



Author: Natalia Bukowicz, 1a



Author: Wojciech Smoter, 1a



Author: Mateusz Matras, 1a



Author: Emilia Lupa, 1a



Author: Julia Puch, 1a



## Our Poems

### Tolerance

The present world is very different,  
And every one of us is equal  
Whether the skin is black or white,  
It doesn't matter what our body color is.  
Jews, Muslims, Christians,  
They're all brothers, all Earthlings.  
Maybe you're teasing others, when you have a different opinion?  
Such behaviour is worthy of reprimand!  
Skinny, fat or rich,  
Don't be like a horned devil to him.  
So remember my friend, that respect and tolerance  
It's all elegance!

*Authoress of poems and photographs: Wiktoria Kupiec, class IIIB*



## KĄCIK MUZYCZNY • OLA POLKA

- Najlepszy – według ciebie – utwór kanadyjski roku 2019?

- Uważam, że najlepszym kanadyjskim utworem jest piosenka Shawn'a Mendes'a "If I Can't Have You". Wykonawca jest znany szczególnie młodym osobom, które w wolnym czasie lubią posłuchać muzyki pop'owej.

- Dlaczego ten utwór ci się spodobał?

- Utwór spodobał mi się, ponieważ jest melodyjny i pogodny - idealny do słuchania o każdej porze dnia. Myślę, że przy nim można się zrelaksować i odpocząć. Jak wspomina autor "If I Can't Have You jest dowodem na to, że można robić dobry pop".

Moim ulubionym fragmentem jest:

"You know that I hate to admit it  
But everything means nothing  
if I can't have you"

co w polskim tłumaczeniu oznacza:

"Wiesz, że nie cierpię się do tego przyznawać  
Ale wszystko inne nie ma dla mnie znaczenia  
jeśli nie mogę ciebie mieć".

- Komu poleciłabyś ten utwór? Dlaczego?

- Bez wątplenia poleciłabym tę piosenkę młodym dziewczynom, ponieważ to one najbardziej lubią romantyczne utwory



Muzykę poleca: Ola Lupa, klasa 8a SP